

АНОТАЦИИ НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ

на доц. д-р Юрий Павлов Янакиев

представени за участие в конкурса за професор по 3.2. Психология (Социална психология), обявен в Държавен вестник, бр.96 от 17 ноември 2023, които не повтарят представените за придобиване на ОНС „доктор“ и академичната длъжност „доцент“

I. ХАБИЛИТАЦИОНЕН ТРУД – МОНОГРАФИЯ /ПОКАЗАТЕЛ В/

- 1) Янакиев, Ю. (2023) Диагностика на бърнаут синдром при педагогическите специалисти. Стратегии за справяне с хроничния стрес на работното място. (Второ допълнено и преработено издание). Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 193 стр. ISBN 978-619-202-836-7

Резюме:

Монографията обединява резултатите от две мащабни изследвания, проведени през последните пет години, които предлагат първия по рода си интегрален и систематичен подход за диагностика, превенция и управление на психосоциалните рискове от бърнаут синдром за развитие на психологически резилиънс при педагогическите специалисти.

Едното от тях е първото по рода си национално представително проучване в България, което има за цел да диагностицира нивото на бърнаут синдром сред педагогическите специалисти и да проучи влиянието на демографските фактори, факторите на професионалната, семейната и социалната среда за извеждане на алгоритми за справяне с хроничния стрес.

Въведение: все повече изследователи, работодателски организации, синдикати и частни и държавни институции обръщат внимание на спешната необходимост от диагностика на бърнаут синдром при педагогическите специалисти и извеждане на алгоритми за справяне с хроничния стрес. Подобни съвместни инициативи довеждат до реализация на актуални изследвания и проекти, насочени към подпомагане на специалистите от тази рискова група.

Материали и методи: бяха обхванати 1000 изследвани лица от цялата страна с професионален стаж по специалността над 3 години. Разпределението на квотите сред участниците стана в зависимост от демографската и социална статистика на населението в България по райони. Включени бяха педагогически специалисти от всички възрастови групи, които практикуват в малките и големите градове и селата. За целите на изследването се използват два метода:

- сертифициран метод за оценка на стреса в работата (Burnout-Q)
- авторски въпросник за влиянието на факторите на професионалната, семейната и социалната среда върху появата на бърнаут синдром при педагогическите специалисти

Резултати: Резултати от авторския въпросник за влиянието на стресогенните фактори демонстрира, че педагогическите специалисти оценяват като най-стресогенни следните фактори: лошото поведение на учениците (85,9%); липсата на мотивация за учене от страна на учениците (75,8%); липса на разбиране от страна на родителите (74,3%); Потребност от развитие на умения за разрешаване на конфликти в системата учител – родител – дете (63,3%); липса на редовна физическа активност

(73,4%); Хронично недоспиване (49,9%); липса на време и енергия за развитие на хоби и активен семеен, културен и социален живот (49%); липса на умения за справяне с хроничния стрес в работата (66,4%); претоварване с административни формалности (85,3%); справяне със задачи, които противоречат на здравата логика (60,5%); промени на учебната програма в последния момент (67,7%). 72% изразяват положителни нагласи относно твърдението дали винаги могат да разчитат на подкрепата на ръководството в нужда а у 14,1% липсва увереност в колегиалната подкрепа. Проверката на значимостта на наблюдаемите разлики между средните оценки на педагогическите специалисти в България по скалите на Burnout-Q и националните норми показва, че по общия показател „Професионално прегаряне“ и два от негови компоненти – „Деперсонализация“ и „Ниска мотивация за постижения“, наблюдаваните разлики са в рамките на случайната грешка и не се отчитат статистически значими различия. Не така стоят обаче нещата с фактор „Емоционално изчерпване“, където средният резултат на учителите е статистически значим над средната норма. Получените данни разкриват, че докато делът на педагогическия персонал, които докладват за сериозни симптоми на бърнаут (най-вече свързани с емоционалното изчерпване) е по-скоро в границите на нормативните очаквания за една сравнително стресова професия (23 спрямо 22 процента), то делът на педагогическите специалисти, които с голяма вероятност покриват медицинските критерии на синдрома на професионално прегаряне, е чувствително по-висок от очаквания (8 спрямо 6,2 процента). По този начин рискът от развитие на бърнаут сред педагогическия персонал се изравнява с този сред медицинския персонал. Проверка на значимостта на наблюдаемите разлики между средните оценки на медицинските и педагогическите специалисти по скалите на Burnout-Q демонстрират статистически значими различия по общото ниво на професионално прегаряне и ниската мотивация за постижения. При медицинските специалисти професионалното прегаряне много по-често води до понижена мотивация за работа и безразличие към състоянието на пациента, докато при педагогическите специалисти водеща компонента е емоционалното изчерпване. Данните, показват, че няма статистически значими различия между двата пола нито по общия фактор „Професионално прегаряне“, нито по неговите компоненти. Наблюдаваните разлики в груповите средни са малки и са в границите на случайната грешка. Средните стандартни оценки по синдрома на професионалното прегаряне и неговите компоненти на отделните възрастови групи показва най-високи нива на професионално прегаряне се наблюдават във възрастовите групи 41 – 55 години, както и в групата на 31 – 35-годишните, докато най-ниски нива на бърнаут се откриват във възрастовите групи до 30 години. Анализите, по общ трудов стаж и стаж като педагогически специалист допълват, потвърждават и конкретизират вече установения извод, че професионалният стрес действа кумулативно. Статистически значими различия се наблюдават както по синдрома „Професионално прегаряне“, така и по всеки един от неговите компонентни. След натрупване на 20 години трудов стаж професионалният стрес обуславя повишен риск от емоционално изчерпване, деперсонализация, загуба на мотивация за постижения и бърнаут. Средните стандартни оценки по синдрома на професионалното прегаряне и неговите компоненти на отделните групи по длъжност демонстрират, че макар и да се наблюдават статистически значими различия в нивата на бърнаут и емоционално изчерпване между учителите и заместник-директорите и останалите категории служители в системата на образованието, то няма значими разлики по компонентите деперсонализация и понижена мотивация за постижения. Като цяло само при психолозите се наблюдава по-ниска мотивация за постижение, но това е въпрос, който изисква допълнително изследване, тъй като може и да не е свързан със стреса

в училище. Мултифакторен регресионен анализ за оценка на тежестта на стресорите върху развитието на бърнаут синдром показва, че двата най-значими източника на стрес са промените в учебните програми и липсата на подкрепа от страна на колегите. Това не са двата най-често докладвани стресора от педагогическите специалисти, но са стресорите с най-голяма тежест за развитието на синдрома на бърнаут. Особено липсата на социална подкрепа от колегите и липсата на подкрепа от страна на ръководството, които са сред тези с най-голяма тежест в регресионното уравнение, на практика са посочени като източници на стрес от много малко респонденти (под 20%). Когато обаче те са налице, последиците от тях са много по-тежки в сравнение с някои общо споделяни източници на стрес като например многото административни формалности или ниските възнаграждения.

Заклучение: С получените резултати и анализ на данните се постаряхме да информираме за необходимостта от извеждане и прилагане на алгоритми за справяне с хроничния стрес в рисковите групи. Нашето проучване може да бъде от значение за по-нататъшни изследвания с цел намаляване на негативните аспекти на психосоциалния дистрес в работата на педагогическите специалисти.

Второто международно изследване, включено в монографичния труд, е посветено на диагностиката на психосоциалните рискове и стреса на работното място и развитието на психологическия резилиънс при учителите.

Въведение: COVID-19 кризата създаде спешна необходимост от модернизация на образованието в цяла Европа. По време на пандемичната ситуация системите за обучение преминаха през глобална цифрова трансформация, което принуди голяма част от учителите и учениците да придобият нови умения за работа в онлайн среда. Това предпостави рязкото повишаване на нивата на дистрес при адаптацията към новите условия на преподаване, което повиши риска от бърнаут синдром в образователната система. Една от основните **цели** на изследването бе създаване на инструментариум за диагностика и развитие на психологическия резилиънс при учителите. Основен негов фокус бе изграждането на компетентности за управление на стреса от страна на педагогическите специалисти. Очакваните ползи са насочени както към предоставяне на ефективни стратегии за справяне със стресорите на работното място и превенция на бърнаут синдром, така и към укрепване на психичното здраве и благополучие.

Материали и методи: за целите на изследването бяха разработени два авторски теста: първият е за изследване на нивата на бърнаут при учителите и вторият - за самооценка на резилиънса при педагогическите специалисти. Двата теста бяха прилагани заедно с авторска анкета за изследване на стресорите в работна среда. Обработката на събраната информация допринесе за създаване на техники, упражнения, тренинги и стратегии за повишаване на психологическия резилиънс при учителите. Изследването се проведе в Австрия, България, Гърция и Италия. Основен негов фокус бе изграждането на компетентности за управление на стреса от страна на педагогическите специалисти в четирите европейски държави. Очакваните ползи бяха насочени както към предоставяне на ефективни стратегии за справяне със стресорите на работното място и превенция на бърнаут синдром, така и към укрепване на психичното здраве и благополучие. Изследваните лица, които бяха поканени за участие в проучването, са учители от среден етап на обучение. Аргумент в полза на това решение е констатацията, че за тези учители съществува по-висок риск от прегаряне както поради прехода към по-амбициозни цели в учебната програма през този етап, така и поради възрастовата спецификата на децата, с които те работят.

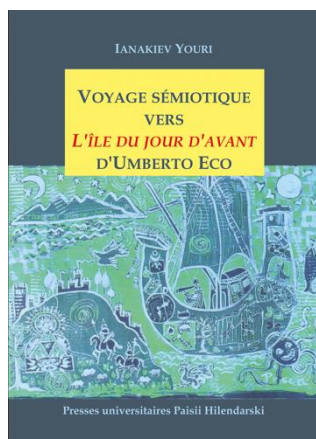
Резултати и дискусия. 92,6% от учителите заявяват, че инструментариумът за изследване на нивата на хроничния стрес на работното място и психологическия резилиънс отговаря на техните очаквания и те вярват, че могат да го прилагат в професионалната си дейност. 90,3% от тях категорично са на мнение, че ще се възползват от насоките при обогатяването на опита им в работна среда. Съществена част от учителите преценяват (82,9%), че помагалото е в състояние да им помогне при преодоляването на стресовите ситуации в работна среда. 68.3% от тях са придобили „много“ или „напълно достатъчно“ нови работни умения след прочита и използването на препоръките. **Заключение:** положителните реакции от изследването на функционалностите на инструментариума са свидетелство и гаранция за качествата му. Те представляват сигурна препоръка за използването му от неговите бъдещи потребители.

Двете изследвания, които изграждат корпуса на настоящия труд, могат да бъдат разглеждани като надграждащи етапи от един цялостен процес, ориентиран към намаляване на психосоциалните рискове и стреса на работното място и изграждане на психологически резилиънс при педагогическите специалисти. Постигането на тази цел е от решаващо значение за професионална мотивация и реализация на учителите. От уменията за изграждане на психологически резилиънс зависи тяхното задържане в системата на образованието, последващо кариерно развитие и лично и семейно благоденствие. И най-сетне: усещането за щастие в личния и професионалния живот на преподавателя неминуемо рефлектира върху качеството на учебния процес и оттам – върху благосъстоянието на неговите ученици.

II. ПУБЛИКУВАНА КНИГА НА БАЗАТА НА ЗАЩИТЕН ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН "ДОКТОР" /ПОКАЗАТЕЛ Г-5/

- 2) Ianakiev, Y. (2020) Voyage sémiotique vers L'île du jour d'avant d'Umberto Eco. Plovdiv: Presses Universitaire "Paisii Hilendarski", 252p. (in French with an English abstract) ISBN 978-619-202-601-1.

Янакиев, Ю. (2020) Семиотично пътуване към "Острова от предишния ден" на Умберто Еко. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски”, 252с. (на френски с резюме на английски) ISBN 978-619-202-601-1.

Резюме:

Когато се контекстуализира диалектичната конфронтация между семиотичната теория и фикционалните светове от творчеството на Умберто Еко може да се премине към анализ на хомогенен референтен корпус, върху който да се използват интерпретативните техники на италианския академик. След подробното разглеждане на паратекстуалните елементи на реферираната творба е направен подробен анализ на схематичния модел на фабулните състояния под формата на макропропозиции, което позволява последователно наблюдение на връзките между структурите на фабулата и сюжета, както и сравнителен анализ между фикционалните възможни светове на персонажите и на възприемателя, разглеждани като психични и дори мистични преживявания в търсене на собствена идентичност. Тази процедура на разпознаване се състои в

извършването на серия от инферентни връзки, които доказват, че наративната организация е съсредоточена и надградена основно върху мотива на пътуването, чиито изключително сложни и разнообразни форми се рециклират в различни секвенции на фабулата. Преосмислянето на синтактичната структура на романа като комплексна наративна програма, съставена от множество наративни програми, взаимно дефинирани от тяхната диспозиция в актантния процес, позволява да се поддържа, че наративните подпрограми на базовата наративна програма съответстват на формите на динамичното пътуване, използвано повторно и преформулирано в употребата на анексираните наративни програми, разпознати като статични и екстатични форми на пътуването. Пароксизмът се финализира чрез сливането между формите на базовата и анексираните наративни програми, изразени чрез символа на екстатичното пътуване между реалност, мистика и фикция, между съзнавано и несъзнавано, между норма и патология, предметен чрез символа на хиазма.

III. СТАТИИ И ДОКЛАДИ, ПУБЛИКУВАНИ В НАУЧНИ ИЗДАНИЯ, РЕФЕРИРАНИ И ИНДЕКСИРАНИ В СВЕТОВНОИЗВЕСТНИ БАЗИ ДАННИ С НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ /ПОКАЗАТЕЛ Г- 6/

- 3) **Deneva, T.; Ianakiev, Y.; Keskinova, D. (2019) Burnout Syndrome in Physicians— Psychological Assessment and Biomarker Research. *Medicina* 2019, 55, 209. <https://www.mdpi.com/1010-660X/55/5/209/htm> <https://www.mdpi.com/1648-9144/55/5/209/xml>**

Денева, Т.; Янакиев, Ю.; Кескинова, Д. (2019) Бърнаут синдром при лекари – психологическа оценка и изследване на биомаркери. *Медицина* 2019, 55, 209. <https://www.mdpi.com/1010-660X/55/5/209/htm> <https://www.mdpi.com/1648-9144/55/5/209/xml>

Резюме:

Въведение: Професионалното прегаряне е синдром, който обикновено се среща в работна среда с продължителен и хроничен стрес. Лекарите са изложени на повишен риск от прегаряне в резултат на 24-часова работа, забавено удовлетворение от баланс между работа и личен живот и предизвикателствата, свързани с грижата за пациентите. Целта на настоящото изследване е да се оценят психологическите параметри на симптомите на прегаряне във връзка с биомаркерите на стрес сред лекари с различни медицински специалности. Материали и методи: Експерименталната група включваше общо 303 лекари, а контролната група бе от 111 лица, които работят извън областта на медицината. Лекарите бяха специалисти по вътрешни болести, обща хирургия, патология и спешна медицинска помощ. Симптомите на прегаряне бяха измерени с Maslach Burnout Inventory (МВІ). Нивата на серумен кортизол, слюнчен кортизол, адренокортикотропен хормон (АСТН), инсулин (ІRІ) и пролактин се анализират чрез хемилуминесцентен ензимен имуноанализ (Access 2, Beckman Coulter). Глюкозата на гладно в серума и гликираният хемоглобин (HbA1C) в кръвта бяха измерени с помощта на автоматичен анализатор AU 480 Beckman Coulter system. Резултати: Групата с прегаряне показва значително по-високи нива на серумен и слюнен кортизол, АСТН, пролактин, глюкоза на гладно и HbA1C в сравнение с контролната група. Корелационният анализ между биомаркерите показва положителна корелация с умерена сила между кортизола в серума и слюнката ($r = 0,516$, $p = 0,01$), както и кортизола в серума и слюнката с АСТН ($r = 0,418$; $r = 0,412$, $p = 0,01$) и HbA1C ($r = 0,382$; $r = 0,395$, $p =$

0,01). Установена е слаба положителна корелация между кортизола в серума и слюнката с пролактин ($r = 0.236$; $r = 0.267$, $p < 0.01$) и глюкоза ($r = 0.271$; $r = 0.297$, $p < 0.01$). В модела на множествена логистична регресия кортизолът в слюнката, HbA1C и възрастта са значително свързани с прегарянето ($\chi^2 = 16.848$, $p < 0.032$). Заключение: Нашите констатации демонстрираха значимостта на изследването на биомаркерите на стреса и психосоциалните фактори, свързани с повишаването на нивата на бърнаут.

- 4) Deneva, T. and Ianakiev, Y. (2021) Evaluation of anxiety, depression and biological markers in health professionals with burnout syndrome. *Folia Med (Plovdiv)* 2021;63(1):122-8. doi: 10.3897/folmed.63.e55151. <https://foliamedica.bg/article/55151/>

Денева, Т. и Янакиев, Ю. (2021) Оценка на тревожност, депресия и биологични маркери при здравни специалисти със синдром на прегаряне. *Фолиа Медика (Пловдив)* 2021;63(1):122-8. doi: 10.3897/folmed.63.e55151. <https://foliamedica.bg/article/55151/>

Резюме:

Въведение: Медицинската професия е стресов фактор за развитието на прегаряне, симптоми на тревожност и депресия в резултат на 24-часова работа, удовлетворение и липса на баланс между работа и личен живот и предизвикателства, свързани с грижата за пациентите. **Цел:** Това проучване имаше за цел да провери нивата на прегаряне, тревожност и депресия, представени от здравни специалисти, работещи на 24-часови смени при извънредни условия. Кортизолът в слюнката и гликираният хемоглобин също са изследвани като биомаркери, свързани със стреса. **Материали и методи:** Деветдесет и пет медицински специалисти - лекари, биолози, химици и лаборанти бяха сравнени с контролна група, работеща извън медицината. Изгарянето е измерено чрез въпросника на Маслах (Maslach Burnout Inventory). Тревожността и депресията се измерват чрез Инвентаризацията на тревожността на чертите на състоянието и скалата за депресия на Zung. Кортизолът в слюнката и гликираният хемоглобин са анализирани чрез методите на имуноанализа. **Резултати:** Нивото на прегаряне в подскалата на емоционалното изтощение е високо при 95,6% от медицинските специалисти. В подскалата на личните постижения 100% имаха високи резултати. По отношение на оценката на тревожността 22,2% и 68,9% от медицинските специалисти показват положителен резултат (≥ 40) съответно за скалата на S-тревожност и T-тревожност. 11,1% посочват по-голяма тревожност (резултат ≥ 55) за T-тревожност. По скалата за депресия 31,1% са имали леки депресивни състояния, а 8,9% са имали умерено депресивни състояния. Участниците с високо ниво на емоционално изтощение представиха по-високи резултати за кортизол в слюнката и гликиран хемоглобин в сравнение с контролната група. Съществува значима положителна корелация между двете измерения – емоционално изтощение и депресия ($r=0.683$, $p<0.01$). **Изводи:** Нашето проучване може да бъде от значение за по-нататъшни изследвания с цел намаляване на негативните аспекти на психосоциалния дистрес в работата на медицинските специалисти.

- 5) Златева, М., Янакиев, Ю. (2021) Педагогическа мултикултурна осъзнатост. апробиране на скала за изследване на учителски нагласи спрямо етнически различните деца в образованието. *София: Педагогика*, бр. 93, н. 2. ISSN 1314–8540 (Online) ISSN 0861–3982 (Print)

<https://pedagogy.azbuki.bg/pedagogics/pedagogyarticle/sadarzhanie-na-sp-pedagogika-2021-g/sp-pedagogika-knizhka-2-2021-godina-xciii/>

Резюме.

Изследването има за цел да проучи връзката между мултикултурната осъзнатост на учителите и демографските фактори и психосоциалните фактори на професионалната им среда. За целта е апробирана скала за измерване на педагогическа мултикултурна осъзнатост и нагласи спрямо етнически различните деца в образованието (Teacher Multicultural Attitude Survey (TMAS), Ponterotto, Baluch, Greig & Rivera). В проучването взимат участие 146 педагози от цялата страна. Статистическият анализ на данните показва добро ниво на вътрешна консистентност на скалата (Cronbach`s alfa = 0,77). Хипотезите на изследването потвърждават, че мултикултурните нагласи се влияят от демографските фактори и психосоциалните фактори на професионалната среда.

- 6) Deneva T., Ianakiev, Y. and Boykinova, O. (2022) Salivary mental stress biomarkers in COVID-19 patients. *Front. Med.* 9:999215. doi: 10.3389/fmed.2022.999215
[https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fmed.2022.999215/full?&utm_source=Email to authors &utm_medium=Email&utm_content=T1 11.5e1 author&utm_campaign=Email publication&field=&journalName=Frontiers in Medicine&id=999215](https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fmed.2022.999215/full?&utm_source=Email%20to%20authors%20&utm_medium=Email&utm_content=T1_11.5e1_author&utm_campaign=Email_publication&field=&journalName=Frontiers%20in%20Medicine&id=999215)

Денева Т., Янакиев, Ю. и Бойкинова, О. (2022) Биомаркери на психичен стрес в слюва на пациенти с COVID-19. *Фронт. Мед.* 9:999215. doi: 10.3389/fmed.2022.999215

[https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fmed.2022.999215/full?&utm_source=Email to authors &utm_medium=Email&utm_content=T1 11.5e1 author&utm_campaign=Email publication&field=&journalName=Frontiers in Medicine&id=999215](https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fmed.2022.999215/full?&utm_source=Email%20to%20authors%20&utm_medium=Email&utm_content=T1_11.5e1_author&utm_campaign=Email_publication&field=&journalName=Frontiers%20in%20Medicine&id=999215)

Резюме:

Въведение: По време на пандемията от COVID-19 психичните разстройства и нивото на стрес показват значително увеличение в сравнение с времето преди пандемията. Стресът, свързан с коронавируса, напоследък е водеща причина за отрицателно въздействие върху глобалното психично здраве. Ето защо поддържането на добро психично здраве е също толкова важно, колкото и поддържането на физическо здраве по време на COVID-19. Целта на това проучване беше да се анализират слюнчените биомаркери за психичен стрес като кортизол, алфа-амилаза и хромогранин А при хоспитализирани пациенти с COVID-19, за да се сравни тяхната потенциална връзка със симптомите на стрес. Материал и методи: Общо 80 възрастни хоспитализирани пациенти с умерено заболяване на COVID-19 и контролна група (n = 80), произволно избрани, бяха включени като участници. Кортизолът в слюнката (sCort), алфа-амилазата в слюнката (sAA) и хромогранин Ав слюнката (sCgA) са определени чрез метода ELISA (Bio Vendor, САЩ). Симптомите на стрес бяха измерени с валиден, ефективен инструмент за измерване на нивото на стрес (SSCL). Резултати: Групата пациенти показва значително по-високи нива на sCort, sAA и sCgA в сравнение с контролната група. Корелационният анализ показва положителна корелация със силна сила между sCort и sAA ($r = 0.934$, $p < 0.01$), както и sAA с sCgA ($r = 0.714$, $p < 0.01$). Установена е умерена положителна корелация между sCort и sCgA ($r = 0,618$, $p < 0,05$). Въз основа на техните оценки за стрес от SSCL, пациентите са свързани с високо ниво на стрес (30,00%) и много високи нива

на стрес (67,5%). По отношение на контролите всички участници показаха ниско до умерено ниво на психосоциален дистрес. Открихме значителна положителна корелация между нивата на стрес и слюнчените биомаркери. Заключение: Данните от нашето проучване показват, че слюнчените биомаркери са обещаващи инструменти за изследване на стреса, свързан с COVID-19.

IV. СТАТИИ И ДОКЛАДИ, ПУБЛИКУВАНИ В НЕРЕФЕРИРАНИ СПИСАНИЯ С НАУЧНО РЕЦЕНЗИРАНЕ ИЛИ ПУБЛИКУВАНИ В РЕДАКТИРАНИ КОЛЕКТИВНИ ТОМОВЕ /ПОКАЗАТЕЛ Г- 7/

- 7) **Енева, К.; Янакиев, Ю. (2023) Позитивно влияние на надеждата върху удовлетвореността от взаимоотношенията в двойката. Позитивна психология, 2023, бр. 10, стр. 3-20. ISSN 2534-9309**

Резюме:

Настоящата статия дискутира ролята и значението на надеждата за развитието и поддържането на удовлетворителни романтични взаимоотношения. Представени са ползите от взаимоотношенията, както и тяхната природа и същност. Разгледани са основните положения на теорията за надеждата и връзката на конструкта с качеството на партньорските взаимоотношения. Проследени са два подхода на консултиране в двойката, чиято основа е базирана на подобряване на способността за преживяване на надежда.

- 8) **Щерев, Р., Янакиев, Ю. (2022) Развитие на психологическия резилиънс чрез методите на вибро-акустичната стимулация (вас): прогностични и терапевтични стойности. Е-списание „Образование и развитие“, 2022, бр. 10, стр. 78-91. ISSN 2603-3577**

Резюме:

Вибро-Акустичната Стимулация (ВАС) се използва като апаратен метод за индуциране на състояния на релаксация и редуциране на стреса, свързан с хронична болка, депресия, тревожност и безсъние. Статията разглежда механизмите на психологическия резилиънс, които могат да бъдат активирани и стимулирани чрез методи за вибро-акустична стимулация на нервната система (ВАС). Теоретичният обзор на пет актуални ключови теории върху резилиънса може да послужи като солиден фундамент за прилагане на методите на вибро-акустичната стимулация и терапия за редуциране на ефектите на психосоциалния дистрес.

- 9) **Шипкалиева, М. и Янакиев, Ю. (2022) Изследване на влиянието на половите стереотипи върху лидерските стилове в съвременното българско семейство. Е-списание „Образование и развитие“, Бр. 9, 2022; стр. 167 – 183. ISSN 2603-3577**

Резюме:

Статията е посветена на изследване на влиянието на половите стереотипи върху лидерските стилове в съвременното българско семейство. В изследването участваха 160 изследвани лица в зряла възраст (N= 160), от които 95 (N=95) са от женски пол а 65 (N=65) са от мъжки. Използвани са авторски въпросник за измерване на лидерски качества и умения и въпросник с пословици на И. С. Клецина, който включва 15 твърдения, касаещи съпругеските отношения. Резултатите разкриват актуални тенденции, които настъпват в семейната среда в контекста на глобалните психосоциални промени. Насочването на изследователските интереси в посока на

преодоляване на половите стереотипи може да послужи за развитие на психологическа резилентност в семейството за по успешна адаптацията към новите условия на семейно съжителство.

- 10) Петров, Ю., Африканов, Л., и Янакиев, Ю., (2022) Оценка на инструментариум за диагностика и развитие на психологическия резилиънс за учители: резултати от международно проучване. Е-списание „Образование и развитие“, 2022; бр. 9. Стр. 159-166, ISSN 2603-3577.**

Резюме:

Подпомагането на педагогическите специалисти за преодоляване на травмиращите ефекти на психосоциалния дистрес на работното място е от решаващо значение за тяхната професионална мотивация и кариерно развитие. Превъзможването на деструктивното влияние на дистреса позволява повишаването на работоспособността и укрепването на психичното здраве. Основната цел на изследването е насочена към оценяване ефикасността на създадено през 2022 година помагало Резилиънс за учители, което съдържа инструментариум за диагностика на стрес и бърнаут синдром и предлага алгоритъм за повишаване на психологическия резилиънс. Помагалото бе предоставено за ползване на 160 учители (n=160) от Австрия, България, Гърция и Италия. Потребителите, които бяха разпределени на четири групи от по 40 участника от всяка държава, предоставиха обективна обратна връзка от използването на помагалото под формата на анкета и Swat анализ. Резултатите от изследването, проведено според критериите за адекватност, приложимост, практичност и ефективност на инструментариума, разкриха изключително позитивни нагласи по отношение на неговите функционалности и качества.

- 11) Енева, К.; Янакиев, Ю. (2022) Надеждата в училищна възраст – особености и потенциал за развитие. Е-списание „Образование и развитие“, 12.2022; бр. 10. Стр. 69 – 77. ISSN 2603-3577**

Резюме:

Надеждата е процес, който е от съществено значение за постигане на личните цели и стремежи и активно допринася за усещането за удовлетвореност от собствения живот. Според Чарлз Снайдер (Snyder, 1994), уменията за надежда са пряко свързани с натрупания опит и успешното справяне с предизвикателства. В този ред на мисли изграждането на устойчиви способности за преживяване на надежда в училищна възраст би допринесло за успешното развитие на личността и нейното усещане за компетентност. Статията си поставя за цел да проследи основните компоненти на надеждата и възможните пътища за тяхното развитие. На база възрастовите особености на младите хора в училищна възраст и идеите на Чарлз Снайдер, са разгледани основни модели, които биха съдействали за по-доброто развитие на надеждата, като същевременно е очертана и ролята, която учителят може да има в този процес. Работата на учители и родители по посока изграждане на по-добри умения за надежда у учениците би довела до значително подобряване на самооценката на подрастващите, както и тяхната способност за поставяне, преследване и осъществяване на личностно и социално значими цели, които да подкрепят успешното им позитивно развитие и да повишат нивата на личностна удовлетвореност и психологически резилиънс. Насочването на вниманието на учителя към възрастовите особености и потребностите на ученика би донесло полза не само за самият младеж, но и за цялостния учебен процес.

- 12) Янакиев, Ю. (2021) Управление на психосоциалния дистрес и риска от суицид при онкологични пациенти с помощта на дистрес термометъра на националната всеобхватна мрежа за борба с рака. Е-списание „Образование и развитие“, 2021; бр. 7. Стр. 43-52, ISSN 2603-3577**

Резюме:

Статията предлага литературен обзор, посветен на възможностите за разпознаване на психическите потребности на пациенти с онкологични заболявания от страна на медицинските специалисти, които ги лекуват. Наблюденията разкриват, че дефицитите в способността за идентификация на нивата на дистреса, тревожността и депресията при пациентите често се дължи на липсата на специализирани обучения по темата „Психично здраве“ в сферата на психосоциалната помощ. Акцент е поставен върху психосоциалният скрининг с помощта на дистрес термометъра за намаляването на риска от суицид при пациенти с онкологични заболявания.

- 13) Янакиев, Ю. (2021) Подобряване на груповата динамика чрез прилагане на метода на мозаечната класна стая на Елиът Арънсън. Е-списание „Образование и развитие“, 2021; бр. 7. Стр. 53-61. ISSN 2603-3577**

Резюме:

Статията предлага обзор на теориите на груповата динамика, ориентирани не само към изследване на процесите, които възникват в рамките на групата, но и към всички методи за влияние върху личността от страна на групите. Акцент е поставен върху прилагането на метода на Мозаечната стая за подобряване на груповата кохезия, която зависи основно от изграждането на качествени взаимоотношения, засилвайки усещането за принадлежност.

- 14) Янакиев, Ю. (2020) Ролята на общуването, привързаността и родителското отношение в детска възраст. В Психология на развитието, бр. 3, стр. 163-166. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, ISSN 1313-759X**

Резюме:

Развитието и социализацията на детето се обуславят от множество фактори и механизми, а общуването, привързаността и родителското отношение заемат съществено място сред тях. Литературният обзор обръща внимание на ролята на родителстването, което е от съществено значение в контекста на осигуряването на безстресова психосоциална среда в посока на изграждането на психологически резилиънс в ранното детство.

- 15) Янакиев, Ю. (2019) Креативност и психопатология в живота и творчеството на Салвадор Дали. В Казуси в психопатологията – 2-ра част. Пловдив: Издателска къща Лакс бук., стр. 848-852. ISBN: 978-619-189-121-4.**

Резюме:

Настоящата разработка хвърля светлина върху един ключов момент от биографията на Салвадор Дали, който се изразява в острия семеен конфликт, породен от смъртта на един първороден брат, с когото второродният, когото всички познаваме, е принуден да се конфронтира за извоюването на своята собствена идентичност. Съизмерването на аза на сюрреалиста с идеализирания от семейството му брат изглежда предварително обречено на загуба, тъй-като подобна съпоставка се

проектира като конфронтация между имитацията и оригинала. Видяхме, че този конфликт се изразява по символичен начин в желанието на Дали да колекционира фалшификати със статут на оригинали, които представляват доказателства за това, че съществува вероятността вариантът да замести инвариантното. В същото време не може да се отрече, че въпросната конфронтация се превръща в мощен генератор на творческа енергия, чиято крайна цел е сублимирането на реалността в сюрреалност, в която имитациите могат да бъдат по-истински и ценни от техните собствени оригинали. Това е логиката, която може да обясни какво е накарало едно дете, чиито родители са внушавали че е копие, подобие, имитация на починалото си братче, да се превърне в един от най-оригиналните и креативни артисти на XX век.

- 16) Янакиев, Ю. (2019) Диагностика на бърнаут синдром и стратегии за превенция и справяне при педагогическите специалисти и социалните работници: актуални проекти и тенденции. В Научното наследство на Л.И. Божович и съвременната психология на образованието. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, стр. 33-43, ISBN 978-5-94051-145-8**

Резюме:

Статията предлага теоретичен обзор на бърнаут синдром като динамичен процес, като търси основания за рисковете, на които са подложени педагогическите специалисти и социалните работници. Предложен е подробен обзор на дейностите по програми и проекти, които имат за цел да подпомогнат служителите в справянето с хроничния психосоциален дистрес. Специално внимание се обръща на ролята на информационните срещи, квалификационните курсове и достъпа до инструменти за периодичната диагностика при служителите.

- 17) Ianakiev, Y. & Deneva T. (2018) Burnout Assessment in Bulgarian and Greek Health Professionals. In Scientific heritage of L. I. Bojovic and the contemporary educational psychology. pp.129-132. Moscow: Ed. of Psychologic Institute of the Russian Academy of Education and Moscow State University of Psychology and Education. ISBN: 978-5-94051-145-8**

Янакиев, Ю. и Денева Т. (2018) Оценка на бърнаут при български и гръцки здравни специалисти. В Научното наследство на Л. И. Божович и съвременната образователна психология. стр.129-132. Москва: Изд. от Психологическия институт на Руската академия за образование и Московския държавен университет по психология и образование. ISBN: 978-5-94051-145-8

Резюме:

В изследването, проведено с 110 медицински специалисти от Университетската болница Свети Георги в Пловдив, България, и в Университетската болница в Александрополис, Гърция, са отбелязани полови различия в пегарянето (по-високи нива по фактор деперсонализация при мъжете и по високи нива на емоционалното изтощение при жените. Демонстрирани са различия по отношение на вида заетост и произтичащите от това влияния върху повишаването на психосоциалните рискове от поява на бърнаут синдром. Обсъдени са възможности за използване на теоретичното наследство на Л.И. Божович за проучване на нови перспективи в анализа на данните.

- 18) Янакиев, Ю., Цоков, Г. и Кънева, О. (2018) Изследване на проявите на агресия и насилие сред учениците в България за създаване на позитивна и безопасна училищна среда. В Детето и насилието през 21-ви век. Пловдив:**

Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, стр. 67-90, ISBN 978-619-202-311-9

Целта на изследването е ориентирана към проявите на агресия и насилие сред учениците в България за създаване на позитивна и безопасна училищна среда. Анкетното проучване е проведено с ученици (n 1767) от първи до дванайсти клас. Разграничаването на формите на агресивното поведение и причините за пораждаването му спомагат за изготвяне на конкретни препоръки за подобряване на училищната организация и създаване на условия за безопасна и позитивна училищна среда.

- 19) Цоков, Г., Янакиев, Ю. и Кънева, О. (2018) Изследване на нагласите на училищното ръководство в България относно създаването на позитивна и безопасна училищна среда. В *Детето и насилието през 21-ви век*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, стр. 45-67, ISBN 978-619-202-311-9

Резюме.

Целта на изследването е ориентирана към проучване на нагласите на училищните ръководства в България по отношение на създаването на безопасна и позитивна училищна среда. Анкетното проучване е проведено с въпросник за изследване на училищната среда и степента на прояви на агресия. В изследването участваха училищни ръководства на 35 образователни институции от цялата страна. Заключениета и препоръките са насочени към конкретни промени в училищната организация за създаването на условия за безопасна и позитивна училищна среда.

- 20) Янакиев, Ю. & Щерев, Р. (2016) Диагностика и стимулиране на спортните постижения чрез методите на менталния тренинг и биофийдбек технологиите. В: *Иновации и компетенции в образованието*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, pp. 484-495. ISSN 1314–8540 (Онлайн) ISSN 0861–3982 (Печат)

Статията предлага актуален обзор на възможностите за моделиране на състояния на поток като оптимално преживяване, постигнато със средствата на менталния тренинг и съвременните технологии за постигане на биологична обратна връзка при неинвазивна мозъчна стимулация.

- 21) Ianakiev, Y. & Stoyanova, K. (2015) Clinical Evaluation of OpenBook - a New Software Technology for Simplifying Documents and Texts for People with Autism Spectrum Disorders. In: *Social Competencies, Creativity and well-being*. Plovdiv: University Publishing House "Paisiy Hilendarski", pp. 147-160. ISBN 978-619-202-023-1

Янакиев, Ю. Стоянова, К. (2015) Клинична оценка на OpenBook – нова софтуерна технология за опростяване на документи и текстове за хора с разстройства от аутистичния спектър. В: Социални компетенции, креативност и благополучие. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, стр. 147-160. ISBN 978-619-202-023-1

Резюме:

Ефективността на софтуера OpenBook по отношение на подобряването на разбирането за четене и социализацията при хора с разстройства от аутистичния

спектър (РАС) беше оценено чрез тестване за разбиране на четене. 294 пациенти (153 възрастни и 141 деца) с РАС бяха наети в Обединеното кралство, Испания и България. Наборът от анализи изследва разликите между оригиналния и опростения метод. Резултатите от интерес бяха общият резултат на текста и общият субективен резултат. И възрастните, и децата участници дадоха повече правилни отговори за опростените текстове, отколкото за оригиналните текстове. Това беше последователно за Обединеното кралство, Испания и България, както за възрастни, така и за деца участници. Участниците също предоставиха слепи, субективни оценки, посочвайки опростените текстове като по-лесни за разбиране в сравнение с оригиналните текстове. Оценката показва, че софтуерът Open Book ще бъде полезен за подобряване на разбирането при четене и социализацията на хора с РАС.

- 22) Янакиев, Ю. (2016) Артистична креативност и личностно развитие: автопортретите на Рембранд като визуална автобиография. В: Иновативни педагогически технологии за личностно развитие чрез художествено-творчески дейности, Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, стр. 147-160. ISBN 978-619-202-100-9**

Резюме:

Нидерландският художник Рембранд Харменсон ван Рейн (1606-1669) завещава на поколенията една от най-внушителните колекции от автопортрети в историята на изобразителното изкуство. Неговите автопортрети, които са около 90 на брой, обхващат 40 годишен период от живота на артиста. Първият от тях е рисуван през 1627г., когато той е на 22 години, докато последният датира от 1669г., само няколко месеца преди смъртта му, на 63 годишна възраст. Поредицата от автопортрети, която впечатлява със своето регулярно честотно разпределение през годините, предоставя уникалната възможност да се проследи гениалната артистична креативност на автора, обвързана с неговото личностно развитие и отношението му към процесите на съзряването и старостта.

- 23) Янакиев Ю. (2016) Изследване на ефекта на звуковото превъзходство чрез паметово възпроизвеждане. В Психология на развитието. Пловдив: Университетско издателство "Паисий Хилендарски", Бр. 2, pp. 76-86. ISSN 1313-759X**

Статията предлага емпирична верификация на два ретенционни експеримента, посветени на ефекта на звуковото (слуховото) превъзходство. Получените данни потвърждават, че ретенционните стимули, представени под формата на лингвистичен материал (думи), подкрепени от една страна от аудио стимули, а от друга от въображаеми етикети на тези стимули, повишават концентрацията и съхранението в дългосрочната памет. Резултатите от изследванията разкриват потенциала на ефекта на звуковото (слуховото) превъзходство в сферата на образованието, бизнеса и рекламата.

- 24) Янакиев, Ю., Атанасова, Е. и Иванова, Р. (2017) Изследване на психосоциалния дистрес при онкологични пациенти на оперативен етап на лечение. В: Осми национален конгрес по психология. София: Процентски център ЛМ ООД, стр. 790-803. ISBN: 978-954-91472-**

Резюме:

Целта на изследването е психосоциалния дистрес при онкологични пациенти на оперативен етап на лечение. В него участваха 137 лица (N = 137), от които 65 пациенти, суспектни за онкологично заболяване, както и 72 души без онкологично заболяване, които приехме като контролна група. Изследването беше осъществено в Комплексен онкологичен център, гр. Пловдив, през периода 2016-2017г. Изследователският инструментариум, който използвахме, включва дистрес термометър, въпросник на Spielberger за оценяване на тревожността като състояние и черта и скалата на А. Век за оценка на депресия. Резултатите доказват, че ранният скрининг на дистрес и навременното справяне с него още на оперативен етап подобряват значително ефекта от медицинското лечение.

V. СТУДИИ, ПУБЛИКУВАНИ В НАУЧНИ ИЗДАНИЯ, РЕФЕРИРАНИ И ИНДЕКСИРАНИ В СВЕТОВНОИЗВЕСТНИ БАЗИ ДАННИ С НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ /ПОКАЗАТЕЛ Г-8/

- 25) Янакиев, Ю. и Щерев, Р. (2016) Био- и неврофийдбек методите в полза на личностното развитие на хората с увреждания чрез стимулиране на креативния им потенциал. В: сп. „Педагогика“, п. 8. София: Национално издателство за образование и наука „Аз Буки“, pp. 1070-1091. ISSN 1314–8540 (Онлайн) ISSN 0861–3982 (Печат) <https://pedagogy.azbuki.bg/bg/pedagogics/lxxxviii-8-2016/#art05>

Резюме.

Статията въвежда в основните приложения на био- и неврофийд-бек методите и методите за неинвазивна мозъчна стимулация за по-мощна представа относно потенциала на невротехнологиите като инструменти за личностно развитие и за стимулиране на креативността. Представени са четири случая на приложение на ЕЕГ биофийдбек при деца със специални образователни потребности – разстройства от аутистичния спектър, дефицит на внимание, умствено изоставане и трудности в социалната адаптация. Описани са подробно подобренията след терапията по отношение на психосоциалните фактори на средата като социални умения, саморегулация, контрол над вниманието, невро-мускулна координация.

VI. СТУДИИ, ПУБЛИКУВАНИ В НЕРЕФЕРИРАНИ СПИСАНИЯ С НАУЧНО РЕЦЕНЗИРАНЕ ИЛИ ПУБЛИКУВАНИ В РЕДАКТИРАНИ КОЛЕКТИВНИ ТОМОВЕ /ПОКАЗАТЕЛ Г-9/

- 26) Янакиев, Ю. (2016) Поток и креативност: стратегии, методи и тенденции в изследването на състоянието на потока в творческия процес. В: Позитивна психология. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 81-110. ISSN: 2534-9309

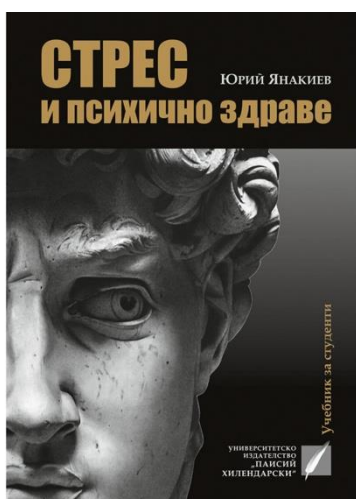
Резюме:

Основната цел на статията се съдържа в представянето на съвременните методи за изследване на състоянието поток, което се разглежда като повишена концентрация и имерсия в творчески дейности, игра и работа. Статията започва със задълбочен теоретичен обзор на понятието оптимално преживяване, което обозначава психичното състояние на пълна концентрация, до което индивидът достига след като бъде изцяло „погълнат“ от дейността, с която се занимава и от която изпитва удоволствие и удовлетворение. Представени са условията за постигане на поток, като

важен акцент представлява състоянието на креативния поток като процес. Изложението е обогатено с аналогии между креативното потоково преживяване и усещане за щастие. Предложен е преглед на теоретичните модели за изследване на поток в областта на спорта, психотерапията, поведението на младежите в интернет мрежата. Представен е Метода за анализ на преживяванията (The Experience Sampling Method - ESM) на Чиксентмихай, който представлява изследователска процедура за изследване на мислите и чувствата на хората през ежедневието им живот. Разгледани са стратегиите за постигане на динамика в потоковото преживяване. Смесовата ориентация е насочена към методите за анализ на оптималното преживяване в креативния процес. Открити са предимствата и недостатъците на методите, които очертават динамиката

VII. ПУБЛИКУВАН УНИВЕРСИТЕТСКИ УЧЕБНИК ИЛИ УЧЕБНИК, КОЙТО СЕ ИЗПОЛЗВА В УЧИЛИЩНАТА МРЕЖА /ПОКАЗАТЕЛ Е- 20/

9. Янакиев, Ю. (2021). Стрес и психично здраве: учебник за студенти. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“. ISBN 978-619-202-630-1. 103 стр. https://press.uni-plovdiv.net/index.php?route=product/product&product_id=222

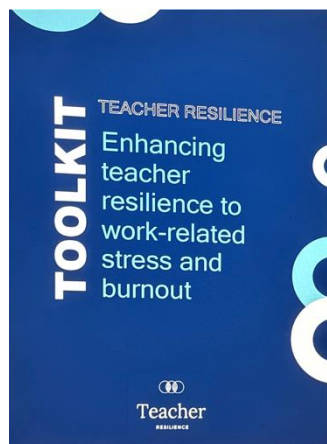
Резюме:

Този учебник отговаря на нуждите на студентите от специалност „Психология“ в бакалавърските и магистърските програми, които изучават предметите „Стрес и психично здраве“ и „Стрес и стратегии за справяне със стреса“. Материалът е съобразен с учебната програма и дава необходимите теоретични знания и практическа подготовка на всички, които се обучават и в системата на следдипломната квалификация, специализация и реализация в професионална среда. Намерението е да се предостави организиран, лесен за използване инструмент, който осигурява достъп до утвърдените в практиката методи и средства за справяне с психосоциалния дистрес в ежедневието на съвременния

човек. Учебникът обхваща основните теми, свързани със стреса като парадигма, неговата същност, типология, психофизиология, прояви и последици. Стресът на работното място е сред най-сериозните предизвикателства за съхраняване на здравето и благополучието на работещите. Фокусът е поставен върху бърнаут синдрома като професионален феномен, чието разпространение – през последните десетилетия – провокира загриженост от страна на изследователите и обществото. Темата за стреса и травматичните житейски преживявания като психосоциални фактори, свързани с онкологичните заболявания, също са обект на разглеждане в настоящия учебник. Акцентът е върху стратегиите за справяне с дистреса и борбата с болестта от психосоциална гледна точка. Специално внимание е отредено на алгоритмите за превенция и управление на дистреса с помощта на копинг стратегии.

10. Янакиев, Ю.; Николов, Н. и др. (2022) Резилиънс за учители: повишаване на устойчивостта към стрес и бърнаут синдром. Пловдив: Издателство на Пловдивския университет “Паисий Хилендарски” (преведен на английски,

български, германски, италиански, гръцки езици), ISBN 978-619-202-746-9
<https://drive.google.com/file/d/1FbErMgP1lQfEPetEz3goDE01hIZM-hk/view>

Резюме:

Кризата от Ковид-19 значително ускори необходимостта от модернизация и цифрова трансформация на системите за образование и обучение в цяла Европа. В същото време натискът върху учителите да овладеят редица нови умения и бързо да се пригледят към спецификата на онлайн/хибридното обучение, като в същото време предоставят висококачествено приобщаващо образование, бе огромен. Това създаде много предпоставки за по-нататъшно увеличаване на големия брой педагози, изложени на екстремен психосоциален дистрес и риск от бърнаут синдром. Подкрепата на учителите в управлението на нивата на стрес на работното място може да допринесе за укрепване на техния профил, подбора и професионално развитие на преподаватели, но най-вече за тяхното задържане. Притежаването на умения и компетенции за управление на стреса също може да окаже силно влияние върху благосъстоянието на учениците. Съдържанието в различните глави е комбинация от кратко обяснение на различни релевантни концепции и принципи и практически насоки. Усилията на авторите са да поставят акцент върху предоставянето на практически инструменти и примери, които да подкрепят учителите в ежедневната им работа. Инструментариумът може да се използва като самостоятелно ръководство за професионално развитие и/или част от програма за първоначално или непрекъснато обучение за бъдещи/настоящи учители, работещи в областта на училищното образование (включително професионално образование и обучение).

VIII. ПУБЛИКУВАНО УНИВЕРСИТЕТСКО УЧЕБНО ПОСОБИЕ ИЛИ УЧЕБНО ПОСОБИЕ, КОЕТО СЕ ИЗПОЛЗВА В УЧИЛИЩНАТА МРЕЖА/ПОКАЗАТЕЛ Е-21/

11. Янакиев, Ю. (2023) **Лидерство и групово поведение: Наръчник за студенти.** Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“. ISBN 978-619-202-837-4

Резюме:

Учебното пособие е съобразено със съдържанието на темите „Лидерство“, „Групово поведение“ и „Ефекти на груповата динамика“, включени в лекционния курс по дисциплината „Социална психология“. Пособието е предназначено предимно за студенти от бакалавърските и магистърските програми по „Психология“, но със сигурност ще е от полза и на специалисти, чиято професионална реализация включва развитието на лидерски компетентности. То представя по-атрактивно съдържанието с улеснен достъп както до отделните подтеми, така и до глобалната структура на материала. Изложението на темите предполага активна обратна връзка както по време на учебния процес, така и при самоподготовката, като за целта са предвидени

въпроси и задачи за индивидуална и групова рефлексия, казуси, споделяне на опит и преживявания. В края на пособието са предложени допълнителни ресурси за проверка и надграждане на знанията.

- 12. Янакиев, Ю. (2021) Агресия, насилие и просоциално поведение: университетско учебно пособие. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 117 стр. ISBN 978-619-202-633-2 https://press.uni-plovdiv.net/index.php?route=product/product&product_id=259**

Резюме:

Учебното пособие е съобразено със съдържанието на темата, „Агресия, насилие и просоциално поведение“, включена в дисциплината „Социална психология“. Пособието отговаря на изискванията на студентите за по-атрактивно поднасяне на информацията с помощта на визуализации, които да ги улеснят при воденето на бележки по време на лекции. Намерението е самоподготовката за изпита да бъде подпомогната от предоставянето на по-удобен начин за достъп както до отделните теми и подтеми от изложението, така и в ориентацията по отношение на глобалната структура на материала. Идеята е да се осигури допълнителна възможност за надграждане на познанията с актуални теории и изследвания на доказани авторитети чрез препратки към ресурси в мрежата (видеоматериали, литература, електронни и аудио книги).

- 13. Янакиев, Ю. (2021) Стрес и психично здраве: университетско учебно пособие. Университетско издателство „Паисий Хилендарски“. ISBN: ISBN 978-619-202-634-9 https://press.uni-plovdiv.net/index.php?route=product/product&path=33_72&product_id=239**

Резюме:

Учебното пособие е съобразено със съдържанието на дисциплината „Стрес и психично здраве“. То отговаря на изискванията на студентите за по-атрактивно поднасяне на информацията с помощта на визуализации, които да ги улеснят при воденето на бележки по време на лекции. Намерението е самоподготовката за изпита да бъде подпомогната от предоставянето на по-удобен начин за достъп както до отделните теми и подтеми от изложението, така и в ориентацията по отношение на глобалната структура на материала. Идеята е да се осигури допълнителна възможност за надграждане на познанията с актуални теории и изследвания на доказани авторитети чрез препратки към ресурси в мрежата (видеоматериали, литература, електронни и аудио книги).

ПОДПИС:

Доц. д-р Юрий Павлов Янакиев